

Tillsynsplan 2023

för serveringstillstånd och försäljningstillsyn baserad på
Behovsutredning- och tillsynsplan 2022 - 2024

FÖRSLAG

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Personal	4
2. Tillsynsplan för 2022	4
3. Serveringstillstånd	4
3.1 Tillsynsplan enligt Alkohollagen (2010:1622).....	5
3.1.1 Syfte	5
3.2 Styrd tillsyn	5
Förebyggande tillsyn.....	5
Inre tillsyn	5
Yttre tillsyn	5
Slutna sällskap.....	6
Folköl.....	6
Tabell. 1	6
Hur sker den inre tillsynen.....	6
Hur sker den yttre tillsynen	7
Samordnad tillsyn	7
Tillsynsobjekten prioriteras enligt följande gradering.....	8
Tillsyn av öl.....	9
Egentillsynsprogram.....	9
Kommunens tillsyn	10
3.3 Behovsprioriterad tillsyn	10
Projektinriktad tillsyn.....	10
3.4 Händelsestyrd tillsyn	10
Tabell.2	11
3.5 Skattefinansierat tillsyn	12
Administrativa ärenden.....	12
Rådgivning och förebyggande tillsyn.....	12
Remisser	12
Tillsyn av serveringstillstånd.....	12
4. Försäljningstillsyn.....	13
4.1 Tillsynsplan år 2022.....	13
4.2 Styrd tillsyn	14
Tobak.....	14
Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare	14

Receptfria läkemedel	14
Folköl	14
Tillsynsintervall	15
4.3 Behovsprioriterad tillsyn	15
Projektinriktad tillsyn	15
4.4 Händelsestyrd tillsyn	15
Tabell 4.	16
4.5 Skattefinansierad tillsyn	16
Administrativa ärenden.....	16
Remisser	16
Kommande förändringar.....	16
5. Att tänka på vid tillsyn	17
6. Uppföljning och utvärdering av kontrollen	19
7. Handläggningsrutiner.....	19

FÖRSLAG

1. Inledning

Tillsynsplanen gäller alkohollagen (2010:1622), lagen om tobak och liknande produkter (LTLP 2018:2088) samt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel (2009:730).

Tillsynsplanen omfattar tillsyn över servering av alkohol och detaljhandel av tobaksvaror och liknande produkter samt receptfria läkemedel.

Tillsynen delas in i förebyggande-, inre- samt yttre tillsyn. Där den yttre tillsynen är den tillsyn som sker på verksamheterna. Tillsynen prioriteras efter den risk som verksamheten antas medföra.

Syftet med denna tillsynsplan är att tillsynen ska vara ändamålsenlig, och ske på ett systematiskt vis. Tillsynsplanen ska bidra till att tillsynsarbetet sker strukturerat med mätbara och uppföljningsbara mål.

1.1 Personal

Miljöenheten består totalt av 7 handläggare, en biträdande miljöchef och en kansli- och miljöchef vilket motsvarar 9 tjänster. Inom området serveringstillstånd och försäljningstillsyn finns 0,5 tjänst, varav resterande tjänster går till administration, samordning, livsmedel och miljö- och hälsoskydd. Enligt beräkning av timmar ska cirka 520 timmar gå åt tillsyn, resterande går åt miljö- och hälsoskyddsområdet samt skattefinansierad tillsyn.

Årsarbetstid för en heltidstjänst är 2 080 timmar enligt Sveriges Kommuner och Landsting. När schablon för semester, sjukdom och helgdagar är borträknat är den faktiska tiden 1 500 timmar. Tiden för tillsyn för en heltidshandläggare beräknas till 1100 timmar per år och skattefinansierad tillsyn till 400 timmar.

2. Tillsynsplan för 2023

För att underlätta planeringen har tillsynsplanen för serveringstillstånd och försäljningstillsyn tagit del av SKR:s modell för tillsynskategorier.

3. Serveringstillstånd

I alkoholtillsynen ingår att bedriva tillsyn över serveringslokaler där servering av alkoholhaltiga drycker sker samt tillsyn över servering av folköl. Tillsyn av försäljning av folköl ingår i den s.k. kategorin *Försäljningstillsyn* inom miljöenheten. Tillsynen bedrivs av tillståndshandläggare med yttrande underlag från livsmedelsinspektör och administratör. Alkohollagen är en skyddslagstiftning vars syfte bland annat är att begränsa alkoholens skadeverkningar. Behovsutredningen grundar sig på tidigare inkomna ansökningar sedan tillstånds- och tillsynsnämnden fick ta över tillsynen från socialnämnden år 2019. I Höörs kommun är det totalt 13 stycken verksamheter med stadigvarande tillstånd.

3.1 Tillsynsplan enligt alkohollagen (2010:1622)

Alkohollagen är en skyddslagstiftning med mål att begränsa alkoholens skadeverkningar. Den alkoholpolitiska hänsynen ska ha företräde framför företagsekonomiska och näringspolitiska

ställningstaganden. Lagen begränsar tillgängligheten på alkohol genom att endast sådana serveringsställen som uppfyller alkohollagens högt ställda krav ska få tillstånd att servera alkohol. Alkohollagen innehåller också bestämmelser om servering och detaljhandel med öl (folköl). Kommunerna har skyldighet att utöva tillsyn enligt alkohollagen (2010:1622). Det är kommunen och polisen som utövar den direkta tillsynen över restauranger med serveringstillstånd. Folkhälsomyndigheten har, med undantag av de begränsningar som anges i 3 och 4 §§, tillsyn över efterlevnaden av denna lag och anslutande föreskrifter. Länsstyrelsen har tillsyn över kommunernas arbete inom länet. Länsstyrelsen ska även biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

3.1.1 Syfte

Syftet med tillsynen är att förebygga och korrigera brister som kan uppstå vid servering av alkoholdrycker och försäljning av folköl. Tillsynsplanen ska bidra till att tillsynsarbetet sker strukturerat med mätbara och uppföljningsbara mål.

3.2 Styrd tillsyn

Förebyggande tillsyn

Förebyggande tillsyn i form av information, möten och utbildningar ska ske kontinuerligt. Information ges ute på tillsynsbesök, samtal eller via informationsbrev.

Inre tillsyn

Med inre tillsyn avses den administrativa tillsynen och kontrollen över tillståndshavare till exempel underhåll av tillståndsregister, kontakter med andra myndigheter, planering av tillsynsverksamhet, rapportskrivning och utarbetande av beslutsunderlag. Det är viktigt att hålla kontakt med Skatteverket, Kronofogdemyndigheten med flera myndigheter för att se till att tillståndshavare sköter sina ekonomiska förhållanden och den personliga vandeln i övrigt. En annan del kan vara att kontrollera försäljningsställens annonsering och marknadsföring så att den inte uppenbart uppmuntrar till förtäring av alkoholhaltiga drycker.

Yttre tillsyn

Den yttre tillsynen sker genom besök hos tillståndshavare på plats för att se om utfärdat tillstånd efterlevs på ett korrekt sätt. Vid anmärkningar, tips och rapport från polisen kan det bli aktuellt med ytterligare tillsyn än planerad tillsyn. Yttre tillsyn kan utföras av två personer då den till viss del utförs under kvällar och nätter.

Slutna sällskap

När det gäller alkoholserving till slutna sällskap bedömer tillstånds- och tillsynsmyndigheten att tillsynsbesök inte krävs om inte särskilda skäl föreligger. Det bör förekomma en viss inre tillsyn för att kontrollera så att tillställningen inte riskerar att bli allmän eller att föreningar som arrangerar serveringar är seriösa.

Folköl

Försäljningsställen av folköl ingår i alkohollagen och ska kontrolleras enligt plan. Tillsynen över folköl samordnas viss del med tillsynen över de ovan nämnda produktområdena tobak, e-cigarettor och receptfria läkemedel. Det finns 6 verksamheter som har försäljning av folköl och bedöms ha ett resursbehov på 2 timmar per produktområde vilket motsvarar 20 timmar tillsyn per år. De befintliga anläggningar som har stadigvarande alkoholtillstånd ingår inte i denna beräkning.

Tabell. 1 Visar antalet objekt som ska kontrolleras år 2023 samt en tidsuppskattning.

Objekt	Beskrivning	Antal	Inre tillsyn	Yttre tillsyn	Tillsyn 2023	Uppskattad tid (intervall)	Total tid
Stadigvarande tillstånd	Alkoholhaltiga drycker, sprit, vin, starköl	13	13	13	13	4 - 8	56 - 96
Folköl	Servering	1	1	1	1	2	2
Folköl	Lättöl, detaljhandel	6	6	6	6	2	12
Totalt		24					

Hur sker den inre tillsynen

Den inre tillsynen är av administrativ karaktär och består främst av kontroll och uppföljning av tillståndshavarnas personliga och ekonomiska förhållanden. Den inre tillsynen sker främst genom remissförfarande till exempelvis Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Polismyndigheten. Till den inre tillsynen räknas också granskning av den årliga restaurangrapporten från tillståndshavarna samt en fortlöpande bevakning av restaurangernas marknadsföring på hemsidor, i annonser och dylikt.

Den inre tillsynen ska ske genom att

- Tillståndshavare av stadigvarande serveringstillstånd och personer med ett betydande inflytande i serveringsverksamheten ska årligen kontrolleras genom remissförfarande eller kreditupplysning. Särskild vikt ska läggas vid deras personliga och ekonomiska förhållanden samt vid den personliga vandeln.
- En fortlöpande bevakning ska ske av restaurangernas marknadsföring framförallt på deras hemsidor, på sociala medier och i annonser eller liknande.

Hur sker den yttre tillsynen

Yttre tillsyn avser den tillsyn som sker på serveringsstället i syfte att följa upp att verksamheten bedrivs enligt alkohollagens bestämmelser. Den yttre tillsynen genomförs av kommunens alkoholhandläggare främst i samverkan med andra myndigheter.

Vid den yttre tillsynen kontrolleras främst

- att servering inte sker till underåriga
- att ordning och nykterhet råder på serveringsstället
- att servering inte sker till märkbart påverkade personer

- att lagad mat tillhandahålls under hela serveringstiden dock efter kl. 23 tillåts en reducerad meny
- att det finns ett allsidigt matutbud
- att serveringsansvarig personal finns på plats
- att utbudet av alkoholdrycker överensstämmer med beviljat tillstånd
- att det finns alkoholfria alternativ
- att den som serverar alkohol är anställd av tillståndshavaren eller är inhyrd från ett bemanningsföretag
- att marknadsföringen inte är påträngande
- att animeringsförbudet respekteras
- att serveringen sker med återhållsamhet
- att servering inte sker före eller efter beviljad serveringstid
- att all försäljningen registreras i ett kassaregister och att kunden erbjuds ett av registret framställt kvitto
- att meddelade villkor följs
- att förvarings- och förtäringförbuden efterlevs

Samordnad tillsyn

Samordnad tillsyn med andra myndigheter så som Skatteverket och Polismyndigheten bör ske vid 1 - 2 tillfällen/år. Med samordnad tillsyn avses ett fördjupat tillsynsarbete som myndigheterna planerar och genomför tillsammans.

Dessa myndigheter deltar med stöd av den lagstiftning som gäller för deras respektive sakområde

- Räddningstjänsten ansvarar för brandsäkerhetsfrågor så som utrymningsvägar och SBA (systematiska brandskyddsarbetet). Bedriver egen tillsyn.
- Skatteverket ansvarar för bokföring, kassaregister, personalliggare .
- Polismyndigheten har samma tillsynsansvar som kommunen vilket innebär att myndigheten genomför kommunens yttre tillsyn.

Inom miljöenheten arbetar livsmedelsinspektören där tillståndshandläggaren får underlag som behövs vid handläggning av ärendet.

Den samordnade tillsynen kan genomföras på olika sätt, antingen genom att personal från alla myndigheterna går ut vid ett tillfälle på en gemensam tillsyn, eller att tillsynen delas upp med en eller två myndigheter i taget.

Tillsynsobjekten prioriteras enligt följande gradering

Mycket hög prioritet

De tillståndshavare som har tillstånd för servering till allmänheten och med ett återkommande nöjesutbud för unga eller för vuxna. Eller ett serveringsställe som har återkommande brister. Något av följande kriterier ska vara uppföljda:

- Nattklubb/ nöjesrestaurang/ disco/ pub med låg matförsäljning och hög alkoholförsäljning
- Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten s.k. "festivalstillstånd"
- Återkommande störningar

- Återkommande brister och förseelser enligt alkohollagen
- Tillståndshavaren har meddelats erinran eller varning
- Tillsyn sker främst genom inre och yttre tillsyn.
- Förebyggande tillsyn ska ske vid 1-2 tillfällen/ år
- Inre tillsyn ska ske 1 ggr/ år
- Yttre tillsyn ska ske enligt plan
- Samordnad tillsyn med andra myndigheter bör göras vid 1 tillfälle/ år
- Uppföljningsbesök ska göras vid minst ett tillfälle inom två månader från datum för beslut om meddelande av erinran eller varning.

Hög prioritet

De tillståndshavare som har tillstånd till allmänheten och/eller har haft mindre allvarliga brister. Något av följande kriterier ska vara uppfyllda:

- Nöjesutbud förekommer tillfälligt eller under viss period
- Serveringsstället vänder sig till unga vuxna
- Matrestaurang med hög alkoholförsäljning
- Brister och/eller förseelser av mindre allvarlig karaktär har förekommit under de senaste åren
- Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten

Tillsyn sker främst genom inre och yttre tillsyn

- Förebyggande tillsyn ska ske vid behov
- Inre tillsyn ska ske 1 ggr/ år
- Yttre tillsyn ska ske enligt plan
- Yttre tillsyn ska också ske vid misstanke om brister och oegentligheter

Låg prioritet

Lunchrestauranger eller restauranger med serveringstillstånd till allmänheten där i huvudsak familjer och äldre gäster är restaurangens besökare. Tillståndsinnehavare med festvåningsrättigheter och som vänder sig till slutna sällskap och föreningar som ansöker om serveringstillstånd till slutet sällskap.

Något av följande kriterier ska vara uppfyllda:

- Låg försäljning
- Inget nöjesutbud
- Inga kända störningar
- Tillsyn sker främst genom förebyggande och inre tillsyn.
- Förebyggande tillsyn ska ske vid behov
- Inre tillsyn ska ske 1 ggr/ år
- Yttre tillsyn ska ske enligt plan

Mycket låg prioritet

De tillståndshavare som endast vänder sig till ett slutet sällskap och där inget är känt om störningar från verksamheten.

Tillsyn sker främst genom förebyggande och inre tillsyn

- Förebyggande tillsyn ska ske vid behov
- Inre tillsyn bör ske 1 ggr/ år
- Yttre tillsyn bör ske enligt plan

Tillsynsmyndigheten ska varje år kategorisera tillståndshavarna enligt ovanstående prioritering vilket utgör underlag för tillsynen. Kategoriseringen kan ändras under innevarande år om t.ex. ett serveringsställe läggs ner, byter inriktning eller om brister/förseelser uppmärksammas på ett mindre prioriterat serveringsställe.

Tillsyn av öl

Med öl avses folköl. Den som bedriver detaljhandel med eller servering av öl är skyldig att anmäla det till kommunen. Anmälan ska ha kommit in till kommunen innan försäljningen eller serveringen påbörjas. Kommunen utövar tillsyn enligt alkohollagen.

Egentillsynsprogram

Enligt alkohollagen ska den som bedriver detaljhandel eller servering av öl utöva särskild tillsyn (egentillsyn) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egentillsynsprogram.

Egentillsynsprogrammet ska bland annat innehålla uppgifter om hur man utbildar och informerar personalen om reglerna för försäljning, vem som är försäljningsansvarig, rutiner för ålderskontroll och hur man informerar om dem. Kommunen ska vid behov vara behjälplig med råd och information kring hur egentillsynsprogrammet kan utformas.

Kommunens tillsyn

Tillsynen över försäljning och servering av öl ska främst inriktas på att ge råd, stöd och information till näringsidkarna, det vill säga förebyggande tillsyn. Kommunen kan dock ingripa med försäljningsförbud eller om det bedöms som en alltför ingripande åtgärd, besluta om att meddela en varning.

En av alkohollagstiftningens viktigaste uppgifter är att förhindra försäljning av öl till minderåriga. Genom tillsynen, som bl.a. innebär att kommunen kontrollerar att handlarna har ett egentillsynsprogram, påminns om vikten av att följa lagen om åldersgränser och att ha egna rutiner i butiken för att klara det.

Varje anmält försäljningsställe bör få ett årligt tillsynsbesök. Vid behov kan flera tillsynsbesök genomföras på ett och samma försäljningsställe.

Vid tillsynsbesöket ska tillsynspersonalen:

- Överlämna aktuell och relevant information om bestämmelser i alkohollagen.
- Försäkra sig om att försäljningsstället har ett egentillsynsprogram som är anpassat efter verksamhetens behov och förutsättningar.
- Försäkra sig om att det på försäljningsstället finns minst en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut öl till den som inte har fyllt 18 år.
- Försäkra sig om att försäljning av matvaror sker.
- Informera om att provköp kan komma att genomföras.
- Vid behov kan tillsynspersonalen genomföra provköp av folköl.
- Återköp av öl sker i anslutning till provköpet.

3.3 Behovsprioriterad tillsyn

Projektinriktad tillsyn

De centrala myndigheterna kan initiera tillsynsprojekt som kommunerna kan delta i. Dessa projekt är viktiga att delta i dels för att kommunen får draghjälp i projekten från centrala myndigheter, dels för att kommunen får fördjupad kunskap inom ett specifikt område. Inom ramen för projekt tillsynen bedrivs också tillsyn som initieras utifrån uppkomna tillsynsbehov. Inga projekt anses utföras år 2023.

3.4 Händelsestyrd tillsyn

Befintliga anläggningar som ansöker eller anmäler ändringar inom verksamheten kan variera. Det kan beröra ändringar av stadigvarande tillstånd i form av utökning med uteservering, ändring av serveringsyta, utökade serveringstider eller utökade alkoholdrycker. Det kan påverkas av särskilda evenemang som anordnas i kommunen eller efterfråga av nya menyer på alkoholbaserade dryck.

Under det händelsestyrda kan även handläggning av ägarbyte ske samt ifall 50 % av de ansvariga personerna inom verksamheten byts ut.

Tillfälliga tillstånd för befintliga verksamheter kan ges i samband med om serveringstiden önskas utökas eller om serveringsytan ska vara på en annan plats än det som angivits i den stadigvarande tillståndet. Vid sådana tillfällen kan även provsmakningstillstånd ansökas.

Handläggning för kunskapsprov sker i samband med tillståndsansökan eller en ny person som ska utbilda annan personal inom verksamheten.

Ett ökat resursbehov kan även krävas ifall anläggningens omsättning ökar. Då kan handläggaren se över befintligt tillstånd och begära in nya handlingar.

Restaurangrapporter ska skickas in årligen till Folkhälsomyndigheten. Ett ökat resursbehov i form av utskick av påminnelser kan kräva extra tid från handläggaren som debiteras enligt taxan.

Tabell.2 Visar vilka händelsestyrda aktiviteter kan uppkomma och en tidsuppskattning

Serveringstillstånd	Uppskattat tid eller tidsintervall (timmar)
Anmälan ändring nuvarande serveringstillstånd	2 - 6
Anmälan serveringsansvariga	1
Handläggning av ändring av ägare, mindre än 50 % av de ansvariga personerna byts ut	4
Godkännande av lokal för catering vid första anmälningstillfället	1
Godkännande av lokal för catering vid följande anmälningstillfällen	0,75
Ansökan - Tillfälligt tillstånd	4
Ansökan - Tillfällig ändring (utökning av tider, ytor m.m.) för verksamheter med tillstånd	4
Ansökan - Tillfälligt tillstånd till allmänheten, (tillsyn debiteras med timtaxa i efterskott)	4
Provsamakningstillstånd vid arrangemang	-
Ansökan - Tillfälligt tillstånd till slutna sällskap	4

Ansökan - Tillfälligt tillstånd till slutna sällskap - vid flera dock max 3 tillfällen, under en 3 månadsperiod	4
Ansökan - Tillfälligt tillstånd till slutna sällskap - vid fler än 3 tillfällen under en 3-månadersperiod	4 - 6
Kunskapsprov - Examination av sökanden gällande kunskaper i alkohollagen, kostnad per provtillfälle	1 - 2
Påminnelse om restaurangrapport	0,5

3.5 Skattefinansierat tillsyn

Administrativa ärenden

I posten administrativt kontrollarbete, samsyn och samverkan ligger tid avsatt för operativa möten, samsyn mellan inspektörer inom och utanför myndigheten, samverkan med andra myndigheter, remisshantering, planering samt tid till arbete med ärendehanteringssystem.

Rådgivning och förebyggande tillsyn

För att skapa en god grund för dialog, förståelse och samarbete mellan kommunen och tillståndsinnehavarna sker den förebyggande tillsynen genom information, rådgivning och utbildning.

Den förebyggande tillsynen ska ske genom:

- Att miljöenheten årligen bjuder in krögare och serveringsansvarig personal till utbildningar och informationsträffar med fokus på Ansvarsfull Alkoholservice
- Tillsynsbesök på serveringsställen.
- Informationsmaterial om bestämmelserna i alkohollagen ska vara aktuella och hållas tillgängliga för näringsidkarna och allmänheten på exempelvis kommunens hemsida.

Remisser

Remisser till tillstånds- och tillsynsnämnden inkommer huvudsakligen från kommunala sektorer och nämnder men kan komma från de statliga myndigheterna. Tillstånds- och tillsynsnämnden svar på remisser sker i form av delegationsyttranden.

Tillsyn av serveringstillstånd

Servering av starköl, vin, andra jästa alkoholdrycker och spritdrycker får ske av den som meddelats serveringstillstånd. Av Alkohollagen (2010:1622) framgår att servering endast får ske i sådan omfattning och i sådana former att skador eller brister i ordning och nykterhet inte uppstår på serveringstillstånden. Som ett särskilt skydd för ungdomar finns även åldersgränser angivna i lagen.

De förutsättningar som gäller för att få serveringstillstånd ska vara uppfyllda även efter att

tillstånd meddelats. Ovanstående principer ligger till grund för Höörs kommuns tillsynsarbete riktad mot restauranger med serveringstillstånd. Tillsynen består av förebyggande, inre, yttre och samordnad tillsyn.

4. Försäljningstillsyn

Tillstånds- och tillsynsnämnden har krav att bedriva tillsyn över försäljning av tobak, tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt kontroll över de anmälningspliktiga verksamheter som handlar med vissa receptfria läkemedel.

I försäljningstillsynen har miljöenheten valt att tillsyn av försäljning av folköl ska ingå för att effektivisera handläggningen och planeringen. I Höörs kommun har vi 11 tillstånd som innefattar en eller flera produktområden. Tillsynen sker inom detaljhandeln. Behovsutredningen grundar sig på tidigare inkomna ansökningar sedan tillstånds- och tillsynsnämnden fick ta över tillsynen från socialnämnden år 2019.

Från och med 1 juli 2019 ska de som vill sälja tobak ansöka om tillstånd. Handläggningen är lika omfattande som för handläggning av serveringstillstånd. Det innebär att Polisen och Skatteverket ska yttra sig samt att en bedömning av personlig lämplighet ska göras. I vissa ärenden ska även Tullen och Kronofogdemyndigheten få yttra sig. Detta innebär att det finns ett större behov att utreda innan ett tillstånd kan ges.

4.1 Tillsynsplan år 2022

Tabell.3 Visar antal objekt som ska kontrolleras år 2023 och en tidsuppskattning.

Objekt	Beskrivning	Antal	Inre tillsyn	Yttre tillsyn	Tillsyn 2023	Uppskattad tid per objekt	Total tid
Tobak	Detaljhandel av tobaksprodukter	10	10	10	10	4	40
E-cigaretter	Detaljhandel av e-cigg	4	Ej aktuellt	4	4	2	8
Tobaksfria nikotinprodukter	Detaljhandel med tobaksfris nikotinprodukter	11	Ej aktuellt	11	11	2	22
Receptfria läkemedel	Listan från läkemedelsverket skickas till miljöenheten	9	9	9	9	2	18
Folköl	Lättöl, försäljning	10	Ej aktuell	10	10	2	20
Totalt		44					108

4.2 Styrd tillsyn

Tobak

Under 2019 skedde stora förändringar inom tillsynen av tobak då en ny lag trädde i kraft. Den innebar bland annat att det inte längre räcker att anmäla försäljning av tobak – det krävs numera ett tillstånd. Tillståndsplikten innebär att en prövning motsvarande serveringstillstånd och därmed en djupare granskning av den som avser sälja tobak ska göras. Prövningen innebär en större kostnad för verksamheten än tidigare anmälan.

En konsekvens av de ökade kostnaderna för handläggningen av ansökan om tillstånd kan det ha skett en del bortfall av verksamheter som inte fan det ekonomiskt försvarbart att fortsätta med detaljhandel av tobak och liknande produkter.

Tobakstillsynens mål att verksamheter ska besökas årligen och tillsynsmetoderna kommer att variera mellan inspektion och inre tillsyn/revision. I Hörs kommun finns sju anläggningar som har tobaksförsäljning.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ingår i lagen om tobak och liknande produkter (LTL 2018:2088). Kommunen har tillsynsansvaret av dessa produkter inom detaljhandel. Folkhälsomyndigheten har den centrala tillsynen över flertalet bestämmelser i lagen om tobak och

likande produkter. Kommunerna i Sverige har tilldelats ansvaret att registrera och utföra tillsyn och kontroll att regelverk efterlevs. I dagsläget har vi två anläggningar som säljer elektroniska cigaretter samt en som tillverkar vätskor för elektroniska cigaretter i kommunen.

Receptfria läkemedel

Kontrollen av receptfria läkemedel bygger på registrering av verksamheter hos Läkemedelsverket, som även tar ut en årlig kontrollavgift. Tillstånds- och tillsynsnämnden utför kontroll enligt material från Läkemedelsverket och rapporterar eventuella avvikelser direkt till dem. Allvarliga avvikelser ska direktrapporteras till Läkemedelsverket, medan övriga avvikelser ska rapporteras om uppföljning inte ger önskat resultat.

Läkemedelsverket har sanktionsmöjligheter, medan kommunen enbart har kontrollansvar. Kraven är inte flexibla och oavsett verksamhetens omfattning ska samtliga punkter i kraven uppfyllas.

Läkemedelsverket sänder sex gånger om året en förteckning över antalet anmälda och avanmälda verksamheter. Uppskattad tid per granskning är 1 timme för granskning av listan.

Folköl

Försäljningsställen av folköl ingår i alkohollagen och ska kontrolleras varje år. Tillsynen över folköl samordnas viss del med tillsynen över de ovannämnda produktområdena. Det finns 6 verksamheter som har detaljhandel, 1 verksamhet med servering av folköl och bedöms ha ett resursbehov på 2 timmar vid ett produktområde, 1 timmar vid 2 eller fler produktområden vilket motsvarar 7 timmar tillsyn per år. Anläggningar som har stadigvarande alkoholtillstånd ingår ej i denna redovisning.

Tillsynsintervall

Samtliga områden har ett tillsynsintervall varje år men kan sträckas till vart tredje år. Dock ska någon typ av tillsyn ske varje år, exempelvis att egenkontroll eller andra handlingar ska kontrolleras, granskas och revideras. Verksamheter betalar en årlig avgift för sin verksamhet/tillstånd och inom årliga tillsynstiden kan handläggaren utöva oanmälda inspektioner för att säkerställa att lagstiftningen efterlevs. I det inryms kontakter med andra myndigheter, rapportering med mera.

4.3 Behovsprioriterad tillsyn

Projektinriktad tillsyn

De centrala myndigheterna kan initiera tillsynsprojekt som kommunerna kan delta i. Dessa projekt är viktiga att delta i dels för att kommunen får draghjälp i projekten från centrala myndigheter, dels för att kommunen får fördjupad kunskap inom ett specifikt område. Inom ramen för projekt tillsynen bedrivs också tillsyn som initieras utifrån uppkomna tillsynsbehov. Inga projekt anses utföras 2023.

4.4 Händelsestyrd tillsyn

I samband med ägarbyten sker ny anmälan eller ansökan om försäljning till tillstånds- och tillsynsnämnden. Antalet verksamheter är relativt konstant under åren. En nedgång i antalet försäljningsställen kan bedömas ha skett sedan tobakstillstånden infördes, dock inget som miljöenheten har utrett vid behovsutredning. Antalet försäljningsställen av e-cigaretter och påfyllningsbehållare kan komma att öka som komplement till försäljningen av tobak och liknande produkter med tanke på efterfrågan men även misstänkas minska då det blir mer vanligt att försäljning sker via internet. En ökning av försäljning av receptfria läkemedel kan komma att öka då nya handelsplatser utvecklas inom Höörs kommun.

Det är oklart hur förändringarna kommer att ske men miljöenheten ska ha den resurs av personal tillstånds- och tillsynsnämnden agerar i enlighet med strategin genom sin tillsyn av alkohol och tobak. Det är ett arbete som gör skillnad i vardagen för medborgarna.

Klagomål kan inkomma vilket leder till utredning om klagomålet var befogat eller obefogat. Flera myndigheter kan involveras om klagomålet är av allvarigare art. Övriga upplysningar från polisen, folkhälsomyndigheten och läkemedelsverket kan bidra till ökat behov av tillsyn. Detta tidsredovisas i systemet.

Tabell 4. Visar vilka händelsestyrda aktiviteter kan uppkomma och en tidsuppskattning

Försäljningstillsyn	Uppskattad tid
Ansökan om tillstånd för försäljning av tobaksvaror	7
Ändring av försäljningstillstånd Personer med betydande inflytande, PBI	2
Anmälan om övriga förändringar (tobak och liknande produkter)	2 – 4
Avanmälan tobaksförsäljning	1
Anmälan e-cigarettor	1
Anmälan försäljning av folköl	1

4.5 Skattefinansierad tillsyn

Administrativa ärenden

I posten administrativt kontrollarbete, samsyn och samverkan ligger tid avsatt för operativa möten, samsyn mellan inspektörer inom och utanför myndigheten, samverkan med andra myndigheter, remisshantering, planering samt tid till arbete med ärendehanteringssystem.

Remisser

Remisser till tillstånds- och tillsynsnämnden inkommer huvudsakligen från kommunala sektorer och nämnder men kan komma från de statliga myndigheterna. Tillstånds- och tillsynsnämnden svar på remisser sker i form av delegationsyttranden.

Kommande förändringar

I regeringskansliets publikation SOU 2021:22¹ anges en pågående utredning för hårdare regler för nya nikotinprodukter. En sektion är utdragen från publikationen som anger följande:

¹ Hårdare regler för nya nikotinprodukter SOU 2021:22, publicerad 29 mars 2021 på regeringens hemsida. (hämtat 2021-11-24)

”Utredningen föreslår bland annat:

- *att det ska införas ett förbud mot vätskor som är avsedda att konsumeras genom e-cigarett om de innehåller smaktillsatser som leder till en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak,*
- *en ny lag och förordning om tobaksfria nikotinprodukter,*
- *ett generellt krav på särskild måttfullhet vid marknadsföring av tobaksfria nikotinprodukter,*
- *produktkrav för tobaksfria nikotinprodukter som måste uppfyllas för att produkterna ska få tillhandahållas,*
- *att tillverkare, importörer och distributörer ska vara skyldiga att vidta åtgärder om de anser, eller har skäl att anse, att en tobaksfri nikotinprodukt inte är säker, av god kvalitet eller på annat sätt inte är förenlig med den föreslagna lagen eller anslutande föreskrifter,*
- *en ordning för tillsynen av reglerna om tobaksfria nikotinprodukter som i allt väsentligt följer den ordning för tillsyn som gäller på övriga tobaksområdet.*
- *att Folkhälsomyndigheten, kommunen, Polismyndigheten och länsstyrelsen får möjlighet att meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att reglerna om tobaksfria nikotinprodukter ska följas,*
- *att snussubstitut ska omfattas av livsmedelslagen vilket bland annat innebär krav på godkännande av livsmedelsanläggningar och att Livsmedelsverket ges möjlighet att utfärda föreskrifter.*

Den nya lagen och förordningen om tobaksfria nikotinprodukter föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Tobaksfria nikotinprodukter som har tillverkats eller övergått till fri omsättning före ikraftträdandet ska få tillhandahållas på marknaden även efter ikraftträdandet.”

Detta innebär att miljöenheten måste inventera vilka anläggningar som berörs av den nya lagstiftningen samt invänta den vägledning som ska ge stöd åt handläggaren. Resursbehov för denna typ av tillsyn kan komma att kräva många timmar, dock är det oklart hur många timmar som krävs i dagsläget.

5. Att tänka på vid tillsyn

Legitimering

Tillsynspersonalen ska ha tjänstelegitimation som styrker att de företräder tillsynsmyndigheten och äger rätt att få tillträde till alla utrymmen som tillhör serveringslokaler och försäljningsställen.

Ensamarbete

På grund av risken för hot och våld men även utifrån bevisföring bör tillsyn inte ske av ensam tillsynspersonal.

Råd och stöd

Tyngdpunkten i tillsynsarbetet bör ligga på rådgivande och förebyggande arbete. Tillsynsbesöken är ett lämpligt tillfälle för tillsynsmyndigheten att ge råd och stöd till tillståndshavare och till den som bedriver detaljhandel eller servering av öl och/ eller

läkemedel. Varje tillsynsbesök ska därför ses som ett viktigt möte där syftet är att få till stånd en god dialog.

Direkt återrapportering

Det som framkommit vid tillsynen bör alltid återkopplas på plats innan tillsynen avslutas. Om allvarliga brister har observerats vid tillsynen ska, vid återkopplingen, särskild vikt läggas vid att informera om detta, varför det ses som allvarliga överträdelser och vilka konsekvenserna kan bli.

Dokumentation

Tillsynen ska alltid dokumenteras. Överträdelser av alkohollagen eller åsidosättande av försäljningsbestämmelser ska dokumenteras grundligt. Servering till minderåriga, överberusade personer eller allmänna bedömningar om brister i ordning och nykterhet på serveringsstället ska beskrivas noggrant och bör dokumenteras var för sig av tillsynspersonalen.

Av dokumentationen ska det exempelvis framgå graden av berusning genom beskrivningar av hur gäster uppträdde, raglade, sludrade, sitter vid bord och sover, är onormalt högljudda, bråkiga m.m. Brottslig verksamhet som till exempel narkotika- och häleribrott skall också noggrant beskrivas och anmälas till Polismyndigheten. Vid brottslig verksamhet skall serveringstillståndet återkallas med omedelbar verkan.

Även goda förhållanden ska dokumenteras noggrant för att ge en helhetsbild av de förhållanden som råder på tillsynsobjektet/ serveringsstället. Det är särskilt viktigt utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv.

Dokumentationen ska hålla en hög kvalitet med syfte att klara en prövning i en eventuell framtida domstolsprövning.

Uppföljande samtal

Har tillsynen resulterat i en anmärkning på exempelvis ordning och nykterhet, bör tillståndshavaren kallas till ett uppföljande samtal. Detta kan även gälla observationer från Polismyndigheten. Målet med ett sådant möte är att ge tillståndshavaren möjlighet att ge sin bild av vad som hänt och vad denne tänker göra för att det inte ska hända igen. Mötet och övriga kontakter ska dokumenteras. Uppföljning kan också ske via telefon eller brevlades. Det personliga mötet är dock att föredra.

Uppföljande tillsynsbesök

Uppföljande tillsynsbesök ska planeras in om tillsynen visat på allvarliga brister/ förseelser i verksamheten. Uppföljningsbesöken är viktiga för att ta reda på om det är fråga om engångsföreteelser eller återkommande brister och förseelser.

Bedömning av överträdelser

Rättelse av mindre allvarliga överträdelser som påvisats vid tillsyn kan i vissa fall ske på frivillig väg genom tillståndshavarens eget försorg.

Det är viktigt att det vid tillsyn alltid görs en bedömning om hur allvarlig överträdelsen är och vilken administrativ åtgärd som kan vara lämplig. Särskild vikt ska läggas vid hur stora de alkoholpolitiska olägenheterna är. Överträdelser som rör servering till minderårig, påverkade personer och/ eller servering som brister i återhållsamhet och leder till onykterhet och oordning är alltid allvarliga. Särskilt om det är fråga om återkommande brister.

Vägledning

Statens Folkhälsoinstituts Handbok i tillsyn utgör vägledning vid planering, genomförande, dokumentation och uppföljning av kommunernas tillsyn enligt alkohollagen.

6. Uppföljning och utvärdering av kontrollen

Utförd tillsyn ska följas upp löpande under året och redovisas kvartalsvis till tillstånds- och tillsynsnämnden. Uppföljning kommer ske i samband med framtagning av nyckeltal samt redovisad tillsynstid och intäkter. Nyckeltal som ska följas upp är följande:

- Antal årsarbetskrafter (på enheten samt per 10 000 invånare), anställnings%
- Nya tillstånd, serveringstillstånd och försäljningstillsyn
- Anmälan om ändringar, serveringstillstånd och försäljningstillsyn
- Planerad kontrolltid per årsarbetskraft
- Utförd tillsynstid, totala
- Utförda andra besök med anledning av brister från föregående inspektioner

Mål för kostnadstäckningsgraden bör vara 80 % så tillsyn inte skattefinansieras. Vid uppföljning ser vi över tillsynsstrategin och reviderar den ifall det finns ett behov. Under 2022 togs styrande dokument fram för tidsredovisning per område samt per handläggare.

7. Handläggningsrutiner

1. Rutinhandboken
2. Riktlinjer för serveringstillstånd, Stockholm Stad
3. Vägledning för kommunala riktlinjer för alkoholservering, Folkhälsomyndigheten, 15 maj 2020.

För tillstånds- och tillsynsnämnden

Godkänd av

Framtagen av

Gunilla Dencker Skog
Kansli- och miljöchef
Miljöenheten

Natasa Curic
Miljösamordnare
Miljöenheten